

Ligipääsetavuse hetkeolukorra hindamise lõppraport

T a l l i n n 2 0 2 2

Sisukord

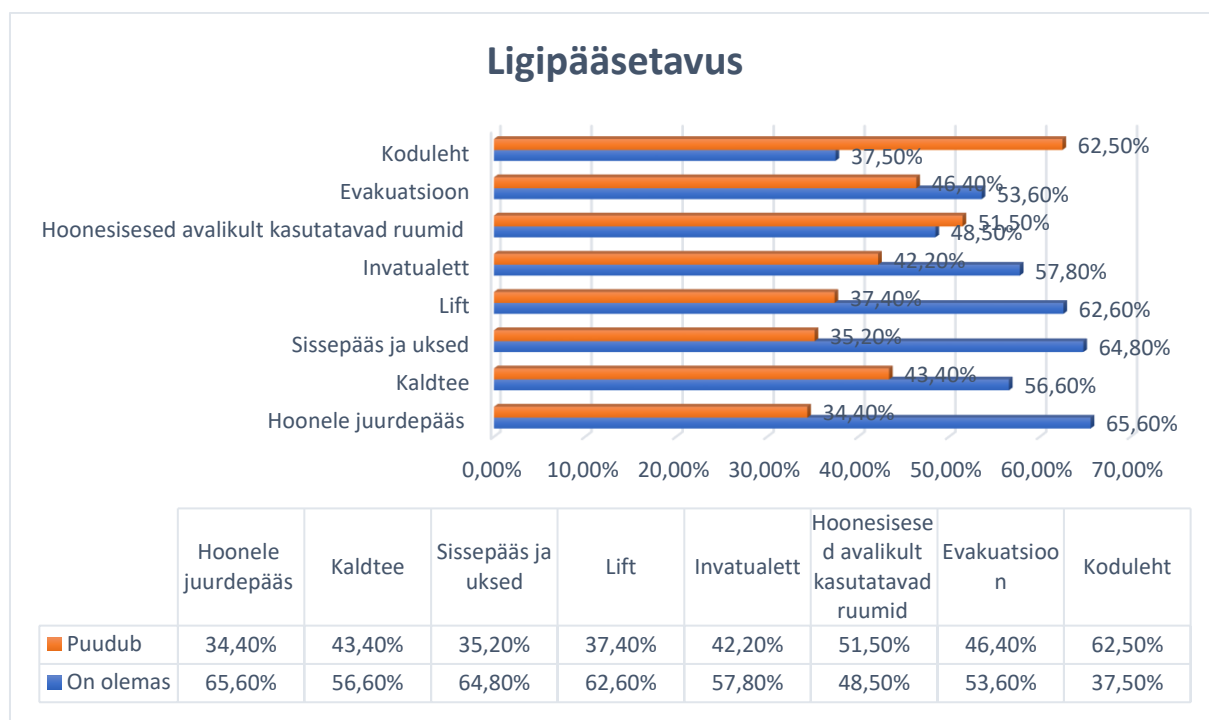
Analüüsi lühikokkuvõte	3
Hoonele juurdepääs	4
Kaldtee.....	5
Sissepääs ja ukсед	6
Lift.....	7
Invatualett	7
Hoonesisesed avalikult kasutatavad ruumid.....	8
Evakuatsioon	9
Koduleht	9

Analüüsi lühikokkuvõte

Analüüs põhineb „**Sotsiaalkindlustusameti ligipääsetavuse enesehindamisvahend**“ abivahendi-, erihoolekande- ja sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse osutajate vastustel. Ligipääsetavuse enesehindamisvahend koosneb **8 alateemast**: hoonele juurdepääs, kaldtee, sissepääs ja ukсед, lift, invatualett, hoonesisesed avalikult kasutatavad ruumid, evakuatsioon, koduleht. Analüüsi eesmärk on puudega inimeste erivajadusi arvestades hinnata Sotsiaalkindlustusametiga partnerluses olevate teenuseosutajate teenuskohtade ligipääsetavuse praegune olukord ning tuua välja, millised on peamised takistused erivajadusega inimesele teenuseosutajate teenuste osutamiseks valitud ehitiste kasutamisel.

Ligipääsetavus oma olemuselt on kogu elanikkonnale võrdse kaasatuse tagamine elu- ja infokeskkonda, mis tähendab, et kõikidele inimestele olenemata nende vanusest või tervislikust seisundist on tagatud võrdsed võimalused ühiskonnaelust osa võtta.

Ligipääsetavuse all võib mõista füüsilise ruumi, info ja teenuste ligipääsetavust.¹ Eestis reguleerib füüsilise keskkonna ligipääsetavust Ehitusseadustiku § 11 lg 4 alusel ettevõtlus- ja infotehnoloogiainistri poolt 29.05.2018 vastu võetud määrus nr 28 „Puudega inimeste erivajadustest tulenevad nõuded ehitisele“.² See, millistele asjaoludele tuleb füüsilisele keskkonnale ligipääsetavuse tagamisel tähelepanu pöörata sõltub erivajaduse liigist, peamised puudeliigid, mille raames ligipääsetavust hinnati on: nägemis-, kuulmis-, liikumis- ja intellektipuu.

Tabel 1

¹ Ligipääsetavuse rakkerühma lõpparuanne

² Puudega inimeste erivajadustest tulenevad nõuded ehitisele <https://www.riigiteataja.ee/akt/131052018055>

Üle 60% ligipääsetavuse nõuetele või erivajadusega inimestele vajalikke tingimusi täideti kolmes kategoorias: hoonele juurdepääs; sissepääs ja uksed; lift. Keskmiselt 56% ulatuses tagati ligipääsetavus kaldtee, invatualeti ja evakuatsiooni kategoorias (ehk 44% vastanutest vastavad lahendused puudusid või olid puudulikult lahendatud). Ligipääsetavusele oli tähelepanu kodulehel pööranud kõigest 37.5% vastanutest. (Tabel 1)

Tulemuste hulka arvestatud vastanuid oli **kokku 291**, neid kolmes teenuse kategoorias: abivahenditeenus (**121**), erihoolekandeteenus (**92**), sotsiaalse rehabilitatsiooni teenus (**78**). Enim vastanuid on Harjumaa teenuseosutajate hulgas (98). Vastajate hulk maakondlikult jagunes järgnevalt: Hiiumaa (5), Ida-Virumaa (30), Jõgevamaa (10), Järvamaa (10), Läänemaa (4), Lääne-Virumaa(12), Põlvamaa (5), Pärnumaa (17), Raplamaa (5), Saaremaa (12), Tartumaa (43), Valgamaa (8), Viljandimaa (20), Võrumaa (12). Tulemuste hulgast on välja arvatud **alla 25%** ulatuses küsimustikule vastanud teenuse osutajad.

Hoonele juurdepääs

Hoonele juurdepääsu küsimuste blokki kuulusid ühistranspordipeatuse, invaparkla ning sotsiaaltranspordi või taksoteenuse kasutaja transportsõidukile ohtu peatumiskoha olemasolu. 94% teenuseosutajail on ühistranspordipeatus vähemalt 500 m raadiuses, millest 84% hindas teekonda peatusest hooneni ohutuks. Ühistranspordipeatuse ning peatusest hooneni liikumise juures ei hinnatud peatuse ja liikumistee vastavust ligipääsetavuse nõuetele nelja peamise puudeliigi (liikumis-, nägemis-, kuulmis- ja intellektipuu) vajadusi arvesse võttes.

Ühistranspordipeatuse ligipääsetavusest sõltub ka selle kasutatavus erivajadusega inimestele. Abivahendit kasutav liikumispuudega inimene vajab vaba pääsu ootelale ning sealt sõidukisse, ehk peatus peaks asuma sõiduteest kõrgemal, et kergendada ühistransporti sisenemist, kuid kõrgendus ei tohi takistada platvormile pääsemist. Eesti kliima iseärasuste tõttu on oluline ka ootekoda ja varikatuse, mis on oluline kõikidele inimgruppidele. Lisaks on vajalik istepink, samas piisav ruum, et ka ratastooli kasutaja varikatuse alla pääseks. Olulist rolli mängib ühistranspordi sõiduplaanide ligipääsetavus, nii veebis, kui peatuses. Nägemispuudega inimestele on ühistranspordi kasutamisel oluline transpordivahendi esiukse peatumise koha taktiline märgistamine hoiatava reljeefse teekattematerjaliga ning sinna suunamine kombatava juhttee abil.

Liikumisteede hindamisel tuleks arvestada eelkõige liikumis- ja nägemispuudega inimeste vajadustega. Kõrged äärekivid on takistuseks ratastooli kasutajale, visuaalselt selgelt eristuva ülekäiguraja puudumine raskendab juhtkoeraga liikuva nägemispuudega inimese teekonda, kuna juhtkoera õpetatakse leidma ülekäiku selgelt joonitud ülekäigu järgi.³ Lisaks

³ Projekteerimisjuhend Nägemispuudega inimestele ligipääsetav keskkond

<https://pimedateliit.ee/projekteerimisjuhend/>

on oluline ülekäigu taktiline märgistamine ning helisignaalide ja ülekäigutaimerite kasutamine.

**ETTEPANEK: SOTSIAALMINISTEERIUMI KOOSTÖÖS MAJANDUS- JA
KOMMUNIKATSIOONIMINISTEERIUMI JA MAANTEEMETIGA TELLIMUSEL VALMINUD UURINGU
„TRANSPORDI JA TEHISKESKKONNA LIGIPÄÄSETAVUSE ANALÜÜS“ PEATUSTE KAARDISTUSE
KASUTAMINE ÜHISTRANSPOORDIPEATUSTE LIGIPÄÄSETAVUSE INFO TÄPSUSTAMISEKS ANALÜÜSIS
KATTUVATE PEATUSTE KORRAL TEENUSEOSUTAJA VEEBILEHEL.**

Invaparkimise võimalus on tagatud 57% teenuseosutajatest neist 90% asub hoone vahetus läheduses, 89% madaldatud äärekiviga piiritletud ning 83% nähtavalt viidastatud. Enamus invaparkimise võimalustest on ka tasuta. Sotsiaaltranspordi või taksoteenuse kasutajale on olemas ohutu peatumise koht 74% teenuseosutajal, neist 14% asub varikatusega alal, et tagada mugav ligipääs ka kehvade ilmastikuolude korral.

Vähim tähelepanu on pööratud pimedate ja vaegnägijate vajadustele. Orienteerumisel olulise info edastamiseks on nägemispuudega inimeste puhul võimalik kasutada kolme kanalit – visuaalne (nähtav), taktiline (kombatav) ja auditivne (heliline) informatsioon. Suur osa vaegnägijatest saab piisavate kohanduste (valgustus ning kontrastid ja/või abivahendid) korral hakkama oma säilinud nägemise abil. Pimedad ja liikumisnägemiseta vaegnägijad peavad info saama vaid kuulmis- ja kompimismeele abil. Nemad vajavad reljeefseid tähiseid, suunavaid materjale, hääljuhiseid jms. Ohutu liikumise pimedate juhttee abil parklast hooneni on tagatud vaid 17 teenuseosutajal ning jätkuv juhttee sissepääsust kuni majajuhi või esimese inimkontaktini (administraatorini) viib 16 teenuseosutajal. Takistusena liikumisteel võib määratleda ka jalgratta parkimiskohad, 43% rattahoidlatest olid visuaalselt märgistatud.

Hoonele juurdepääsu tagab enesehinnanguliselt **65.6%** teenuseosutajatest.

Kaldtee

Teemablokile vastas **277** teenuseosutajat. Küsimused jagunesid teemablokis kaldtee olemasolu, selle vajalikkuse ja ohutuse vahel. 58% vastanutest hindas kaldteed teenuse osutamise kohas vajalikuks ning on taganud kaldtee olemasolu. 89 teenuseosutajat on hinnanud, et kaldtee pole teenuse osutamise kohas vajalik. 26 teenuseosutajat peab kaldtee olemasolu vajalikuks, kuid 12 neist puudub ehituslik võimalus ja/või on hoonel muinsuskaitse piirangud kaldtee rajamiseks. 14 teenuseosutajat on püsiva kaldtee rajamist vajalikuks pidanud, kuid ei ole seda teinud. 8% teenuseosutajatest kasutab ligipääsetavuse tagamiseks teisaldatavat täisplaat kaldteed, mille kasutamist assisteerib juhendatud ja ohtudest teadlik töötaja.

Kaldtee olemasolu ei taga hoonele või teenusele alati ligipääsetavust. Kaldtee vastavust Ehitusseadustiku § 11 lg 4 alusel ettevõtlus- ja infotehnoloogiainistri poolt 29.05.2018 vastu võetud määrusele nr 28 „Puudega inimeste erivajadustest tulenevad nõuded ehitisele“ spetsiifiliselt ei küsitud, kuid kasutust raskendavana või takistavana toodi välja 48% juhul üle 6% kaldenurka, mis raskendab või välistab kaldtee iseseisva kasutamise, 8% juhtudest on kaldteeni pääsemine takistatud.

Ohutus kaldteel!

61 teenuse osutamise koha kaldteed on üle kuue meetri pikad ning üle pooltel neist puuduvad vahemademed, kus liikumispuudega inimene turvaliselt peatuda saaks. 12% kaldteede materjal ei vasta nõuetele ning on libisemisohtlik, 67% puudub piirav 5cm turvaääris panduse servades. 162st kaldteest 119 on olemas käsipuu, kuid vaid 79'l asuvad need mõlemal pool. Kaldtee kontrastne märgistus alguses ja lõpus puudub ligi 90% pandustest ning vaid üksikud teenuseosutajad on kaldtee tähistanud taktiilse märgistusega.

ETTEPANEK: HINNATA TEENUSE OSUTAMISE KOHTADES KALDTEEDE NÕUETELE VASTAVUST EHTUSSEADUSTIKU § 11 LG 4 ALUSEL ETTEVÕTLUS- JA INFOTEHNOLOOGIAMINISTRI POOLT 29.05.2018 VASTU VÕETUD MÄÄRUSELE NR 28 „PUUDEGA INIMESTE ERIVAJADUSTEST TULENEVAD NÕUDED EHTISELE“.

Ligipääsetavuse kaldteega tagab enesehinnanguliselt 56.6% teenuseosutajatest.

Sissepääs ja ukсед

Teemablokile vastas **261** teenuseosutajat. Sissepääs ja ukсед küsimuste blokki kuulusid sissepääsu viidastamine ning ukse iseseisev ja ohutu avamine ning läbimine. Puudega inimesele antakse teavet liikumisteel eesolevast muutusest suunaviitade, pinnakatte erinevuse, kombatava reljeefse teekattematerjali, valgustuse, vibratsiooni, jalakäijaid suunavate piirete või helisignaali abil.⁴

Visuaalseks teenuseosutaja leidmiseks on 89% tegevuskoha sissepääsu ees ja/või välisruumil asutuse silt, üle 90% hindab silti kergesti nähtavaks ja loetavaks, mis tähendab, et need on mitte peegelduval pinnal, kontrastses kirjas ning jäävad kõrguse vahemikku 1.6- 2 meetrit.

Üle 80% teenuseosutajatest on taganud sissepääsu alal ratastooli kasutajale vajaliku pöörderaadiuse 1500x1500 mm, mis võimaldab abivahendiga ohutu manööverdamise ukse avamisel. Automaatselt avanevate ustega on varustatud 27% teenuse osutamise punkti neist ligi 90% on uks varustatud fotosilma või liikumisanduriga. Üksikute teenuseosutajate juures tuleb ukse avanemine käivitada ukse kõrval asuvast lülitist.

Kuigi 87% vastanutest hindas mitte automaatselt avaneva ukse käsitsi lihtsalt avatavaks, siis märgiti siiski, et ca 66% asutuses vajavad abivahendit kasutavad liikumispuudega inimesed uksest sisenemisel abistamist, takistusena toodi välja kõrgemat kui 20mm lävepakku, pöördukse puhul kõrvalukse puudumist.

Vastanute hulgas 14 asutusel oli olemas majajuht, mis abistab vaegnägijaid ja pimedaid inimesi hoones orienteerumisel.

Sissepääsu juures ei olnud käsitletud valgustust, päikeselistel päevadel erksast valgusest kehvasti valgustatud ruumidesse liikumine tekitab nn „pimeala“, mis takistab ohtude märkamist ning nõuab inimestelt pikemat aega valgusega kohanemiseks ning teekonna leidmiseks või suhtlemiseks. Hea valgustus võimaldab vaegkuuljal täpselt jälgida kõneleja suu liikumist, samuti hõlbustab see näoilmete ning liigutuste jälgimist, mis kõik kokku aitab oluliselt kaasa kõne mõistmisele. Täpselt sama oluline on valgustus vaegnägijatele.

⁴ Puudega inimeste erivajadustest tulenevad nõuded ehitisele <https://www.riigiteataja.ee/akt/131052018055>

ETTEPANEK: JÄLGIDA TEENUSEOSUTAJATE JUURES NÕUETEKOHASE VALGUSTUSE OLEMASOLU VÄLISUKSEST ALATES.

Sissepääsu osas kuulmispuudega inimestele mängib olulist rolli ligipääsetavuse tagamisel fonolukk ja helilise informatsiooni asendamine visuaalsega. Vastanute hulgas oli 14% ehk 37 asutust, kelle hoonesse pääsemiseks on tarvilik fonolukku kasutada ning 8 neist oli fonolukk markeeritud piktogrammiga, 4 asutust oli lisaks fonoluku varustanud ka punktkirjaga ning kasutusjuhendiga.

Ligipääsetavuse sissepääsu ja ustega tagab enesehinnanguliselt **64.8%** teenuseosutajatest.

Lift

Teemablokile vastas **257** teenuseosutajat, küsimuste blokki kuulusid lifti iseseisev kasutamine, ohutus, kasutusmugavus ja alternatiivne liikumisviis korruste vahel. Vastanutest 29% oli majas lift, liftide kabiinid olid suuruse osas sellised, et mahutasid vabalt vähemalt ühe suurema liikumisabivahendi.

Üle 90% liftidest vastab teenuseosutaja enesehinnangu kohaselt Ehitusseadustiku § 11 lg 4 alusel ettevõtlus- ja infotehnoloogiaministri poolt 29.05.2018 vastu võetud määrusele nr 28 „Puudega inimeste erivajadustest tulenevad nõuded ehitisele“. Kuid ca 70% kasutatavatest liftidest ei ole varustatud lahendustega nägemis- ja kuulmispuudega inimestele, puudusid ehitusmäärusega nõutud korruste häälteavitused ja vaegkuuljatele silmusvõimenduse lahendused, mis peaksid tagama ohutuse info helilise ja visuaalse väljundi, ühtlasi ka tavaolukorras korruste vahelisel liikumisel helilise korruste info. 36% liftidel olid olemas graafilised tingmärgid (piktogrammid), mis sisaldavad infot, kuidas hädaolukorras orienteeruda keskkonnas ka keelebarjääri või muu takistuse korral. Tingmärgid täiendavad ohutus- ja suunavat infot andvaid tekste.

16 asutusel ei ole ehituslike või muinsuskaitsete takistuste tõttu võimalik lifti paigaldada. 14 asutust tagab korruste vahelise liikumise trepitõstuki näol ning 6 asutuses saab erivajadusega inimene seda iseseisvalt kasutada.

Ligipääsetavuse liftis ja liftiga tagab enesehinnanguliselt **62.6%** teenuseosutajatest.

Invatualett

Teemablokile vastas **247** teenuseosutajat, küsimuste blokki kuulusid Ehitusseadustiku § 11 lg 4 alusel ettevõtlus- ja infotehnoloogiaministri poolt 29.05.2018 vastu võetud määruse nr 28 „Puudega inimeste erivajadustest tulenevad nõuded ehitisele“ nõuetele vastavus ning invatualeti kasutamisel ohutust ja mugavust tagavate lahenduste olemasolu.

Invatualett on olemas 55% teenuseosutajal, 12% neist ei ole pidevalt avatud ning erivajadusega inimene peab esmalt teenuseosutajalt küsima võtme. Asutused, kellel invatualetti ei ole, toob 73% ulatuses põhjendusena välja ehitusliku või muinsuskaitse piirangu.

Pea pooltel (48%) olemasolevatel tualettidel puudub lisakäepide ukseisiküljel, mis raskendab ukse sulgemist abivahendi kasutajale. Valgustus tuleb sisse lülitada manuaalselt 72% tualettides. 92% on varustanud wc-poti liigutatavate käetugedega, üksikutel asutustel (5) on klosetiloputus lihtsustatud fotosilma kasutusega. Ka wc-paber on 97% invatualettides asetatud haarde kaugusele. Enim probleeme ja ohuolukordi tekib liikumispuudega inimestel tualetti kasutades ja põhjusteks on sageli kas käetugede puudumine või nende nõuetele mitte vastavus, tualettpaberi haardeulatusest välja paigutamine jne. Olemasolevad invatualetid tuleb viia vastavusse kehtivate nõuetega, kuna esineb mitmeid sisustuselementide puuduseid.

Kukkumise korral on oluline hädaabi kutsungi nõõri olemasolu, selleni ulatumine ning teabe abivajadusest jõudmine abistava inimeseni. Hädaabi kutsungi nõõrini peab ulatuma inimene maas lamades, vaid 53% invatualettides ulatub see põrandani. Poolte teenuseosutajate juures, kus on olemas invatualett, jääb abivajaja kutse vastuseta, kuna ei ole planeeritud kutse jõudmist inimeseni, kes kutsungile reageeriks.

ETTEPANEK: OLEMASOLEVAD INVATUALETID TULEB VIIA VASTAVUSSE KEHTIVATE NÕUETEGA, KUNA ESINEB MITMEID SISUSTUSELEMENTIDE PUUDUSEID, ESMAJÄRJEKORRAS TAGADA INVATUALETI KASUTAJATE OHUTUS NING HÄDAOLUKORRAS KUTSE JÕUDMINE INIMESELE, KES ABI OSUTAKS.

Pea pooltel teenuseosutajatel puudub invatualett neist omakorda vaid **57.8%** tagab enesehinnanguliselt ligipääsetavuse invatualetis.

Hoonesisesed avalikult kasutatavad ruumid

Teemablokile vastas **236** teenuseosutajat, küsimuste blokki kuulusid üle kolme puudeliigi ruumide leidmine, tähistamine ja ohutu liikumine. 80% teenuseosutajatest hindab, et avalikult kasutatavad ruumid on ligipääsetavad takistuseta liikumisteede kaudu ehk liikumisteed on tasase pinnaga (90%), liikumisteed on mittelibiseva pinnaga (69%).

Pimekirjas ruumide infot siseustel kujutab 9% vastanutest. Taktiilselt ehk kombatavalt on tähistatud 17% treppidest. Pimekirjas korruste info trepi käsipuudel on neljal teenuseosutajal. Liikumisteed on märgistatud kombatavate ehk taktiilsete juhtteedega (3%) ja/või märgistatud kontrastselt (9%). Juhul kui liikumisteed ja tasapinnad vahelduvad on 24% teenuseosutajatest tähistanud muutuse kontrastse värvi või erinevate põrandakattematerjalidega või valgustusega või helihoiatusega vms samaväärse lahendusega. Liikumisteedel esineb hinnanguliselt 17% ulatuses pimealaid. Hoones asuvad klaasused ja -seinad on 80 ulatuses kontrastselt tähistatud.

Nägemispuudega inimese liiklemist hõlbustab erinevate tee ja põranda katte materjalide kasutamine. Jalapõhjade või valge kepi abil tunnetatavad materjalierinevused aitavad orienteeruda ja leida vajalikke kohti. Põrandad ja teekatted peavad olema kindlad ja mittelibisevad nii märja kui ka kuivana. Põranda ja seina pinnad ei tohi valgust peegeldada. Vajadusel tuleb trepiastmete servadesse panna libisemist takistavast materjalist ribad. Läbimõeldult kavandatud ühiskondlike hoonete käiguteed ei vaja põhitasemel tingimata taktiilseid suunavaid juhiseid.

Liikumisteed on tähistatud piktogrammide suunaviitadega 39 asutusel.

Liikumist hoones sees takistavad trepid 44% vastanutest, mille algust ja lõppu on kontrastselt tähistatud 60%. Käsipuu olemasolu on märgitud küll 97% juhul, kuid mõlemal trepiküljel on need olemas vaid 36% ning kahel kõrgusel käsipuud on 14%.

Pea pooltel teenuseosutajatel on olemas riidehoid, neist ligi 60% on olemas ka madalad nagid. Teeninduslett on samuti pea pooltel, 77% neist on piisavalt madal, et teenindada ka ratastooli kasutajat ning 9 teenindusletti on varustatud silmusvõimendiga, et kuulmispuudega klienti teenindada, juhttee teenindusletini on olemas 5 teenuseosutajal.

Ligipääsetavuse hoonesisestes avalikult kasutatavates ruumides tagab enesehinnanguliselt **48.5%** teenuseosutajatest.

Evakuatsioon

Tulekahju korral tegutsemise plaani koosneb evakuatsiooni ja tulekahju korral tegutsemise tegevuskavast ning skeemidest. Skeem on hoone korruse või evakuatsiooniala joonis. Kõik skeemil kasutatud tingmärgid peavad olema arusaadavad ja loetavad. Kasutatud tingmärgid ja nende tähendused sõnastatakse skeemil ning vajadusel vähemalt ühes üldkasutatavas võõrkeeles. Evakuatsiooni tagamiseks peab hoones olema selle kasutamiskiisile, ruumide kasutamise otstarbele ning kasutajate arvule ja nende liikumisvõimekusele või erivajadusele vastav arv sobiva paigutusega kergesti läbitavaid väljumisteid, evakuatsiooniteid ja -pääse ning nõutud tuletõkkesekeksioone. Teenuseosutajatest 88% on olemas evakuatsioonijuhised.

12% teenuseosutajatest on see nõue enesehinnangul täitmata ning 10% vastanutest ei ole neid asetanud nähtavasse kohta (kõrgusele vahemikus 1600-2000mm). 54% teenuseosutajatest on välja töötanud käitumisjuhised erivajadusega inimeste abistamiseks hädaolukorras. 24% asutustest on kasutusele võtnud audiovisuaalse häiresüsteemi, kus häireolukorras valgussignaali teavitusega on koos häälteavitusega. Valgussignaali tähenduse on kirjeldanud 55% ning 6 asutust on sellekohase info lisanud ka asutuse veebilehele.

Ligipääsetavuse evakuatsiooniplaanile ja teedele hoones tagab erivajadustega inimestele enesehinnanguliselt **53.6%** teenuseosutajatest.

Koduleht

Teemablokile vastas **222** teenuseosutajat, neist 83% on olemas koduleht. Eestikeelset infot edastab kodulehel teenuseosutajatest 99%, 36% ka vene keeles ning 23% ka inglise keeles. Lihtsustatud keeles edastab infot teenuste kohta 45% teenuseosutajatest. 8 asutust kirjeldab kodulehel, kuidas nende hooneni jõuda ning millised takistused võivad ette tulla. 88% teenuseosutajatest kirjeldab veebilehel, kuidas nende asutuse sissepääsuni jõuda lähimast ühistranspordipeatusest või parkimiskohalt. Majasisest teekonda koos takistustega on kirjeldanud 9 teenuseosutajat.

Ekraanilugeriga kodulehe loetavust on märkinud 29% vastanutest (ei kirjelda, kas on testitud). Kodulehel olevaid pilte ja jooniseid varundab pildikirjeldusega 19% teenuseosutajatest. 3 asutuse kodulehel on kasutusel juturobot. Vaid 5% teenuseosutajatest on veebilehel kirjeldanud evakuatsioonijuhiseid ning eraldi sealjuures ka, kuidas

hädaolukorra puhul pääseb hoonest välja erivajadusega inimene (kes kasutab ka abivahendit).

Kodulehel edastatav info peab olema selge, lihtne, täpne ja õigeaegne. Peab olema võimalik eristada olulist infot ebaolulisest. Nägemispuudega inimestel on liiklemine raskendatud, nende jaoks on väga oluline veebist saadav info ning juhised ja ka e-teenused. Veebilehed peaksid olema nägemispuudega inimestele ligipääsetavad ja hõlpsalt kasutatavad. Veebiteenuste puhul on oluline veebilehe vastavus WCAG 2.0 nõuetele.

Ligipääsetavuse teenusele kodulehel toodava info läbi tagab enesehinnanguliselt **37.5%** teenuseosutajatest.

Kokkuvõte ja soovitus

Hindamisküsimustikku täitsid teenuseosutajate esindajad, kes täna kehtivate ligipääsetavuse nõuetest teadlikud ei pruugi olla, mistõttu võivad hindamised olla, kas liiga kriitilised või vastupidi ülehinnatud. Analüüsi koostaja sooritas kolmele asutusele paikvaatluse ning kordushinnangu, antud juhtudel oli ligipääsetavuse olukorda küsitluse vastuste põhjal kehvemaks hinnatud. Oluline on siinkohal välja tuua, et erineva puudeliigi juures mängivad erinevat rolli küsimustikus olnud kategooriad, näiteks ei saa teenuseosutajat ligipääsetavaks hinnata, kui täidetud on hoonele ligipääs ja parkimine, invatualett on nõuetekohane, kuid ukсед ja sissepääs on ligipääsmatud. Endiselt on puudulik ühiskondlik arusaamine ja kokkulepe kõigi ühiskonnaliikmetega arvestamisel, ligipääsetavuse sihtrühmana nähakse pigem liikumispuudega inimesi ning teistele peamistele puudeliikidele mõeldud ligipääsetavuse lahendusi oli asutustes rakendatud oluliselt vähem.

Üldine ligipääsetavuse tase on hindamiste põhjal keskmine või alla keskmise, erivajadusega inimestele ligipääsetavuse tagamisel on vajalik esmalt jätkata teavitustööd, et nii teenuseosutajate, kui ka Sotsiaalkindlustusameti enda ametnike hulgas teadlikkuse taset tõsta. Erivajadustega inimeste esindusorganisatsioonide kaasamise protsessi on vajalik arendada üle- Eestiliselt. Kaasamise juures on vajalik silmas pidada „algusest-lõpuni“ teekonna põhimõtet, mis hõlmab endas erivajadustega inimeste osalemist konsultatsiooniprotsessides, paikvaatlustes, tagasiside uuringutes jne.

Nii veebikeskkondades, kui füüsilises ruumis planeerida ligipääsetavus nelja peamise puudeliigi üleselt: nägemis-, kuulmis-, liikumis- ja intellektipuue. Kuna teenuseosutajad paiknevad väga erinevates hoonetes, siis ligipääsetavuse parendamine liigub kõige kiiremini, kui iga teenuseosutaja mängib läbi teekonna enda asutusse. Alustades veebist (kui inimene ei saa kasutada käsi, on vaegnägija või pime või infot peab leidma inimene, kes ei suuda mõista keerukat teksti), kuidas info on esitletud ning kui põhjalik see on. Kindlasti on oluline ka füüsiliste takistuste kirjeldamine kodulehel. See annab info, kas teenusele saabuja vajab abistajat või ei. Füüsilise keskkonna puhul olid küsimustiku põhjal puudused erinevates teenusele saabumise etappides, seega ka nende puudujääkide täpsustamisel ning kasutatavate lahenduste loomiseks on teekonna kaardistus oluline.

Lihtsad põhimõtted, mida silmas pidada, kui hinnata partneriks oleva või partneriks taotleja teenuseosutamise ruume, lisaks ligipääsetavust reguleerivale Ehitusseadustiku § 11 lg 4 alusel ettevõtlus- ja infotehnoloogiaministri poolt 29.05.2018 vastu võetud määrust nr 28 „Puudega inimeste erivajadustest tulenevad nõuded ehitisele“.

Kuulmispuudega inimene

Mina vajan: Istumiskohta, kus saan teistele otse otsa vaadata, ühtlaselt hajutatud valgus, et visuaalselt maksimaalselt informatsiooni saada, vaba vaatevälja, vaipkatet, et heli kaja vähendada, vaikseid alasid, kus on vähem taustamüra, taustavärve, mis toovad naha (käte) tooni esile, et viipekeeles suhelda, laiu koridore/liikumisteid, et viipekeeles suhelda, visuaalseid/vilkuvaid alarme/hoiatusteateid ohuolukordade puhul.

Liikumispuudega inimene

Mina vajan: Astmevaba sissepääsu, hästi läbimõeldud invatualetti, lauge kaldenurgaga pandust, ühetasapinnalisi ja libisemiskindlaid liikumisteid, laiu koridore, laiu automaatselt avanevaid uksi, piisavalt ruumi, et ringi pöörata, puhkamiseks pinki või tooli, millel on käetoed.

Pimedad ja vaegnägijad:

Meie vajame: Ühetasapinnalist ja takistusteta liikumisteed, tugevat tonaalset kontrastsust mööbli ja põranda vahel, tekstuuri ja värvide kontrastsuse kasutamist teejuhisteks, kuuldavaid või kombatavaid indikaatoreid hoiatuse või tee leidmise teabe edastamiseks, selget märgistust sobiva värvikontrasti ja fondiga.

Intellektipuudega inimene

Mina vajan: lihtsat loetavat ja mõistetavat keelt, suundasid ja viitasid, mis aitavad mõista, kus ma asun, meelde jäävat sisustuselementi, mis aitab meelde jätta kohta, kuhu minema pean.